

Spaceboy

en film av Olivier Pairoux.

En äventyrsberättelse med inslag av humor, fantasteri och ett allvar som fångar upp ämnen som könsroller, vänskap och vad skolan lär ut i relation till föräldrars betydelse. Av bara farten får vi smaka på hur en tydlig franska kan låta.

Filmen rekommenderas från åk 4.

En filmhandledning av Andreas Hoffsten.

Filmens handling

Ett par barn ligger och väntar i en trädkoja på att deras pappa ska komma och läsa klart en saga som de gillar att lyssna till. När väl pappan börjar läsa – klipper filmen raskt över till när tolvårige Jim 1986 flyttar med sin pappa från lägenheten i staden där de bor till en villa i ett välmående område långt

därifrån. I den nya skolan Jim börjar i har en tävling i Naturkunskap just igångsatts och Jim paras ihop med Emma som efter en tids sjukfrånvaro nu återkommer till klass 6 B. Jims pappa Graham Gouldman jobbar som astrofysiker på ett rymdforskningscentrum och Jim har väldigt höga tankar om honom och lever med drömmen om att pappan en dag ska bli astronaut. Universum, stjärnor och rymdteknik är Jims allt överskuggande intresse, ja så stort att han knappt har några kompisar. Den enda kompisen är den elektronisk blippande dockan Cosmo förutom pappan som han har en nära relation till. Intresset för rymdfart får sig dock en törn när han på rymdforskningscentrat blir vittne till den tragiska olyckan med rymdfärjan Challenger 10 som förolyckades i direktsändning 73 sekunder efter starten och alla sju i besättningen omkom.

Emma skulle egentligen ha gjort sitt projekt i naturkunskap ihop med vännerna Spencer och Pascal men lärarinnan för istället samman henne med Jim vilket skapar svartsjuka och en konkurrenssituation med Spencer som kommer att eskalera ju längre berättelsen löper. Emma har en idé om att deras arbete ska handla om en hamsters liv – ”gulliga djur brukar ge extra poäng” förklarar hon. Men Jim tar snabbt över och leder omedelbart in deras gemensamma arbete på ett våghalsigt projekt där de ska åka varmluftsballong och sedan hoppa fallskärm när de nått en viss höjd. Han visar en gammal svartvit film om Joseph Kittinger som gjorde precis detta då han hoppade från 31 000 meters höjd 1960 i fritt fall innan fallskärmen utvecklade sig.

De andra barnen i 6B arbetar med projekt om bland annat en automatisk mascaramaskin, en superkikare samt en floppybook spelare samtidigt som Jim och Emma arbetar vidare med sitt projekt, testar prylar som kan bli användbara. Övar sin kreativitet kort och gott. I takt med arbetet lär de känna varandra närmre och sympatin dem emellan och respekten för varandra växer. Emma sjunger till och med en av den tidens poplåtar; Cyndi Laupers ”Girls just want to have fun”, finstämt till eget gitarrkomp för Jim. Men Emma tvingas samtidigt hela tiden ta hänsyn till sin överbeskyddande mamma som, efter Emmas sjukhusvistelse, inte vill att hon ska göra någonting farligt eller anorlunda.

Så närmar sig tävlingens upplösning. Spencer blir alltmer desperat och till och med skjuter med luftgevär och får på så sätt de heliumtuber som Jim och Emma stulit i växthusen att explodera. Något som inte hindrar Jim och Emma från att gå vidare. De lyckas till sist komma iväg i sin luftballong och Jim hoppar ut. I en halvt drömsk scen flyger han genom luftlagren men landar lyckligt och hämtas upp av sin pappa samtidigt som Emma seglar vidare i luftballongen med sin milt sagt oroliga mamma nere på jorden.

Filmen slutar med att vi återkommer till trädkojan där pappan läser sagor för sina barn och efterhand förstår vi att den ”pappa” vi ser är Jim som vuxen och som nu har egna barn – som han har fått tillsam-

mans med Emma. Emma som sorgligt nog gått samma öde tillmötes som en gång Jims mamma gjorde.

Kärlek och könsroller

Läraren i klass 6B, fröken Adams, parar ihop Jim och Emma att arbeta samman i den tävling i Naturvetenskap som skolan arrangerar. Det sker mot Emmas vilja då hon hellre önskar vara med sin kompis Spencer som i sin tur verkar vara lite smått förälskad i Emma. I tolv- tretton- årsåldern börjar intresset för det motsatta könet uppta en allt större del av livet, något som i normala fall sker tidigare för flickor än pojkar. Tjejer mognar tidigare kort och gott – Emma är därtill huvudet längre än Jim. Men i takt med att projektarbetet framskrider och de mer och mer lär känna varandra, ökar en ömsesidig sympati. Och från att från början leva i mycket tydliga könsroller; killen Jim som den företagsamma, aktiva och tjejen Emma som den omtänksamma och mer känslostyrda, utvecklas de bägge till att bli mer hela personligheter. Likt Rubiks kub rymmer livet närmast oändliga möjligheter som Graham Gouldman vid ett tillfälle förklarar för sin son.

Och när Jim hämtar Emma på sjukhuset sedan Emma skickat ett SOS meddelande, går de hand i hand ut i friheten tillsammans. Jim får även förståelse för den lungsjukdom, cystisk fibros, som Emma drabbats av. Och väl uppe i luftballongen vågar Jim fråga varför Emma ville kyssas vilket leder till följande replikväxling där Emma undrar: ”Har du aldrig kysst en flicka?”. ”Vad skulle det vara bra för?”, svarar Jim, som ändå inte verkar helt missnöjd med att ha fått smaka den förbjudna frukten. Samma sak när Emma på sjukhuset i en sidoreplik med glimten i ögat säger ”Allt är så lugnt utan dig”. Att Emma charmas av Jim är uppenbart – inte minst när han jämför hennes fräknar med olika stjärnkonstellationer såsom Betelgeuse och Rigel i Orions bälte. Och att Jim i sin tur mår väl av och ordlöst uppskattar Emmas lugna klokhet och vakna blick.

Emmas vän från tidigare, Spencer, har det däremot inte lätt i den nya situationen han oförskyllt hamnat i. När vi först möter honom sitter han och smygläser en tidning med reklam för kvinnliga underkläder –

fullt naturligt i hans ålder. Och han visar Emma omtänksamhet när han ger henne ett godisarmband som välkomstpresents när hon är tillbaka i klassen. Men konkurrensen i själva tävlingen såväl som förlusten av Emmas gunst blir sen för mycket för honom och konflikten med Jim leder till slagsmål och till och med attack med luftgevär. Spencer kommer på kant med allt och alla.

- Hur tycker eleverna att beskrivningen av Jims och Emmas vänskap skildras i filmen? Känner de igen sig eller var det något som inte kändes rätt? Be eleverna exemplifiera med minst två "sanna" och två mindre troliga situationer i Jims och Emmas vänskap.
- Beskriv hur Emma och Jim är som personer, deras respektive mogna sidor och relativa barnslighet
- Filmen utspelar sig 1986, för 35 år sedan när Jim som framfusig kille med gott självförtroende snabbt tar kommandot då de ska

bestämma vad deras gemensamma projekt ska handla om. Skulle klassens tjejer gå med på samma scenario om berättelsen hade utspelat sig idag? Och hur reagerar killarna?

- Spencer plågas av svartsjuka och är arg och vresig i sin förtvivlan över det som händer. Han förlöjligar sina kamrater, slåss och bråkar. Kan vi förstå honom? När går han över gränsen och vilket ansvar tycker ni hans vän Pascal tar?
- Hur ser eleverna på könsroller? Finns det naturliga könsroller och vilka är biologiskt motiverade? Be eleverna lista könsroller de tycker är naturliga och några de tycker man borde ändra på.

Filmens berättarmedel

Spaceboy är en i långa stycken rätt typisk film för en publik i mellanåldern där äventyr och gryende kärlek ges lika utrymme. Lite för killarna och lite för tjejerna om vi ska

generalisera. Filmen blandar realistiska inslag med inslag av mer skruvad, drömsk natur, exempelvis när Jim trillar av cykeln och plötsligt svävar i rymden (för övrigt med en stilenlig filmisk hälsning till Kubricks *2001 – ett rymdäventyr* insmugen). Eller ballongfärden mot slutet där Emma svävar iväg mot ett ovisst öde sedan Jim har hoppat.

- Hur ska vi tolka de drömska scenerna? Vad berättar de om karaktärerna och vad som ska ske i framtiden? Fantisera fritt utifrån de bägge exemplen ovan.

- Reflektera även över musikens roll i berättandet. Exempelvis efter Spencers attentat mot ladan där Jim och Emma sitter och heliumtuberna just har exploderat.

Skola och föräldrar

Den uppfostran vi får som unga kommer i vanliga fall i första hand från föräldrar och livet hemma. Men även skolan och umgänget med lärare och kompisar har en viktig roll att spela i vilka vi blir som vuxna. Jim har en nära och närmast kompisartad relation med sin pappa som han beundrar i dennes roll som astrofysiker och blivande astronaut. De har en särskild ritual när de hälsar på varandra och pappan stöttar Jim i hans intresse för fysik och rymden. Och Jims kunskaper i allmänfysikaliska principer är avsevärt högre än genomsnittet för hans ålder, något som pappan hela tiden pushar och ger näring i deras på flera plan jämställda relation. Emmas relation till sina föräldrar ser annorlunda ut. Emma känner sig ständigt övervakad av sin oroliga mamma och hennes lätt hunsade far bjuder inget alternativ. Föräldrarnas engagemang i hennes skolgång är heller inte särskilt stort. Mamman framställs nästan som själva sinnebilden för en dum blondin där hon sitter i soffan och bläddrar i veckotidningar med en cigarett i hand. Hennes ständiga rökande rimmar därtill illa med hennes oro för dotterns lungsjukdom.

- Den lätt snurrige skolrektorn Flanberg månar trots allt om lugn och ordning och hans fredsbudskap när Jim och Spencer slåss så det ryker på skolgården är personligt och lustfyllt. Och läraren Adams gör ett engagerat intryck. Hur framställs skolan i filmen? Hur ska en bra skola och en bra lärare vara?

- Vad handlar lärande om, för det är väl mer än bara cirkelns omkrets och när slaget vid Lützen ägde rum? Vad tycker eleverna är viktigt att skolan ska lära ut? Och varför är kunskap så viktigt?

- Jim går igenom en hård uppgörelse med sin pappa när han anklagar honom för att ha ljugit när han hoppade av astronautprogrammet och omständigheterna kring mammas död samt hur pappan i sin tur förklarar varför, att det var för Jims skull. Vad lärde de sig båda efter det meningsutbytet? Hur viktigt är det att tala ut och inte hålla svåra saker och problem inom sig? Hur kan vi jämföra Emmas mamma Christine med Jims pappa och hur deras oro tar sig uttryck?

- Av sorg och misslyckanden kan människor i bästa fall också lära sig saker. Filmen fångar upp smärtsamma ämnen som död och svek. Är det viktigt att vara öppen med allt eller finns det skäl för så kallade vita lögnar ibland?

Tekniska uppgifter:

En film av: Olivier Pairoux
Originaltitel: Spaceboy
Produktionsland: Belgien
Talat språk: Franska
Textat språk: Svenska
Längd: 100 min.
Rekommenderat från åk: 4
Distribution: Fokusfilm
www.fokusfilm.se